

Дмитро ГОРНАКЕВИЧ, Сергій ПАЛАМАРЧУК

Нехай не буде в тебе інших Богів крім Мене. Вих. 20:3.

Можливо, ми колись задумувались, чому так побожно вшануємо християн, котрі через муки, аскетичний подвиг чи просто правдиве життя у Христі після смерті стали святими. Ким є вони і Мати Божа для нас? Адже вони теж люди... Чи вони є посередниками, чи заступниками перед Богом? Предметами ідолопоклонства чи святими молільниками за нас? Мертвими чи живими? Чи є біблійні підстави для віри у їхню святість, для молитовних звертань до них? Вшануємо їх як Бога чи по-іншому?

На ці та подібні питання намагатимемось відповісти, читаючи уважно Святе Письмо.

«Господу Богу твоєму поклонися і Йому єдиному служитимеш» (Мат. 4:10)

Нам слід чітко розрізнити, чим є поклоніння (адорація), а чим вшанування (почитання).

Поклоніння належить виключно Богові, нашому Творцеві. Божої шани не можна віддавати нікому – ані святим, ані Пречистій Діві Марії. Адже тільки Бог є нашим Господом, Отцем і Творцем.

Вшанування ж святих і Пресвятої Діви – це глибока повага, подив, наслідування і любов, але в жодному разі не богочитання. Це щось подібне до вшанування героїв народу, діячів культури тощо, коли намагаємось наслідувати їхні величні подвиги і життя. Однак Богородиця і всі святі звершили набагато більший подвиг, ніж будь-хто інший з визначних людей. Вони пройшли шляхом богоугодного життя, вправлялись в покорі, жертвності, жили у Господі й вказували шлях до Нього ближнім, а всім, хто вірує в Христа і живе Його Словом і Любов'ю, Бог дарує життя вічне – «Бог бо так полюбив світ, що Сина свого єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, а жив життям вічним» (Йо. 3:16). Можемо бути впевненими, що житимемо вічним життям, якщо плекатимемо віру в Господа і виявлятимемо її цілим життям. Для наслідування маємо чудові приклади життів святих і Богородиці.

Зрештою, і Сам Бог шанує святих. У Старому Завіті Господь називає Себе Богом

«Авраама, Ісаака, Якова» (Вих. 3:6), котрі стали святими патріярхами вибраного народу.

Згадаймо про численні нетлінні моці святих угодників Божих. Їх нетлінність свідчить про вічне Нове Життя, яке осягається святим богоугодним життям. Ці люди сподобились вічності з Христом, а їх нетлінні моці являють нам життєдайну Христову силу і сьогодні.

Богородицю ж вітав архангел Гавриїл чудовими словами: «Радуйся, Благодатна,

Господь з Тобою!» (Лк 1:28). Архангел Гавриїл вітав Марію! Єлизавета, мати Йоана

Предтечі, у натхненні вітала Марію: «Благословенна Ти між жінками й благословен плід лона твого» (Лк. 1:42). Це спонукає і заохочує й нас величати Пречисту Діву. Слова

Гавриїла і Єлизавети тепер складають молитву «Богородице Діво».

Отож вшанувуймо і наслідуймо Пресвяту Богородицю та святих, заступників і молільників за нас.

«Один бо Бог, один також і посередник між

Богом та людьми – чоловік Христос Ісус» (I Тим. 2:5)

«Я є Двері. Хто ввійде крізь Мене – спасеться» (Йо. 10:9)

Хто такі посередники? Посередник – це той, без кого неможливо здійснити певну дію.

Посередником називаємо Ісуса Христа (пор.: I Тим. 2:5), бо саме Він є єдиним

Посередником між нами і Богом. Він є єдиним Богочоловіком, тільки в Ньому людина

зустрічається з Богом. Немає і ніколи більше не було жодної людини, як Він. Ісус Христос

– втілений Бог, правдивий Бог і правдива людина. Без Христа неможливе людське спасіння і недосяжне покликання до буття з Богом і в Бозі. Господь Ісус є єдиною Дорогою до нашого Небесного Отця, єдиним Посередником між нами і Отцем.

Хто ж такі в такому разі Богородиця і святі – посередники чи заступники перед Богом? Їх можемо називати посередниками лише в переносному значенні. Жоден з них не є таким посередником, як Ісус Христос, бо не є Сином Божим, Богочоловіком. Вони можуть вважатись посередниками тому, що вказують нам шлях до Господа, моляться і заступаються за нас перед Богом. Подивімось у Святе Письмо. «Посередником» можна вважати Мойсея, котрий сам про це говорить так: «Я тоді стояв між Господом і вами, щоб об'явити вам слово Господнє» (Втор. 5:5). Про видіння Юди Макавея Біблія розповідає таке: «Онія, колишній первосвященик [вже померлий на той час]... молився, піднявши руки, за юдейську громаду» (2 Мак. 15:12-14). Онія, вказуючи на Єремію, котрий явився Юді Макавею разом з ним, каже: «Цей той, що братів любить і молиться багато за народ та за святе місце, Єремія [також вже померлий на той час], пророк Божий» (2 Мак. 15:12-14). Молитися за інших, як Мойсей, Онія чи Єремія, також означає бути «посередником» між Богом і людьми, але, звичайно, не таким посередником, як Христос. Саме тому слушно називати святих не посередниками, а радше заступниками і молільниками.

Очевидно, що Церква є посередником між Богом і людьми. Адже саме в Церкві вповні зустрічаємось з Господом Ісусом Христом, єднаємось з Ним. Це відбувається у Святому Причасті (Євхаристії), якого немає ніде, крім Церкви Христової. Отже, у Церкві присутній, окрім людей, Сам Господь Бог і тому вона є «місцем» зустрічі людей з Богом. Ось яким посередником є Церква.

«Хто слухає вас, мене слухає; а хто гордує вами, мною гордує» (Лк. 10:16)

«Дивний Бог у святих своїх Бог Ізраїля» (Пс. 67:36)

Колись багато народів найбільшу шану на землі віддавали царям. Найближчі вельможі, намісники, міністри урядували в певних галузях і територіях від імени царя і його владою. Їх шанували тому, що вони представляли самого царя – першу людину в державі. Царські перемоги, досягнення, слава відбивались на становищі найближчих підданих. Вони були наче відблизком його величі, могутності, влади, хоч жоден не був царем. Вшановуючи їх, віддавалась шана самому цареві. Звертаючись до одного з царських урядовців, можна було отримати бажане: певні права чи привілеї, дари від самого царя. Такі люди здійснювали свій уряд владою царя. Водночас, неприпустимим вважалось віддання царської шани кому-небудь іншому. Це розцінювалось як державний злочин і каралось найчастіше смертю або вигнанням. Погорда чи зневага царських урядовців, придворних, непослух їм були також свого роду злочинами.

Наш Цар – Господь. Святі – Його найближчі і найулюбленіші «вельможі», «придворні» Його невимовного «палацу» – Царства Небесного. Вшановуймо Христа як Царя, а святих як тих, хто є «відблизком» Царської слави. А ще краще – прославляймо Його своїм життям, прославляймо самі собою і в собі. Просуваймося в житті якомога ближче до Нього, до Його вічного і найславнішого трону, причащаймося Його безсмертної слави. Це можна здійснити, слухаючи животворне Слово Боже і живучи ним. Так, маємо можливість, а радше покликання, бути «вельможами» найвеличнішого Царя-Христа і «підданими» наймогутнішого і непохитного Царства – Небесного. Як це зробити і де про таке Царство дізнатись більше? Відповідь проста: завітайте до «посольства» Царства

Христового – Церкви, там всі зможемо отримати благодатне «громадянство» – Нове Життя і стати святими. Також можна просити про допомогу «вельмож»-святих, котрі молитимуть за нас Царя-Христа. Однак пам'ятаймо, що лише Господь є нашим Царем і Паном, Дателем всякого добра, і все, що маємо, отримуємо саме від Нього. Тож прославляймо Господа Бога і поклоняймося Йому, як Цареві і Пану, бо «Господу Богу твоєму поклонися і Йому єдиному служитимеш» (Мат. 4:10). Слухаймо Церкву, бо казав Ісус Христос апостолам: «хто слухає вас, мене слухає; а хто гордує вами, мною гордує» (Лк. 10:16). Пам'ятаймо і вшановуймо святих, бо настановляв апостол Павло: «Пам'ятайте про наставників ваших, які звіщали вам слово Боже, і дивлячись уважно на кінець їхнього життя, наслідуйте їхню віру» (Євр. 13:7). І будьмо святими, бо «дивний Бог у святих своїх...» (Пс. 67:36)!

Д. Горнакевич, С. Паламарчук. Про вшанування Богородиці і святих // СЛОВО №1 (35) (2008) 37-38